

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **R. B.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 8 listopada 2023 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Piasecznie

z dnia 13 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 983/22

na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę R. B. Sądowi
Rejonowemu w Piasecznie do ponownego rozpoznania.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 13 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 983/22, Sąd Rejonowy w Piasecznie uznał oskarżonego R.B. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., polegającego na tym, że w okresie od 31 maja 2017 r. do dnia 10 marca 2022 r. w miejscowości P., w woj. [...], w miejscu zamieszkania,

uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego na rzecz córki A.B. w kwocie 300 złotych miesięcznie, reprezentowaną przez matkę S.H., będąc zobowiązanym na podstawie zawartej ugody przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa, sygn. akt V RC [...], przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych. Za ten czyn wymierzono mu karę 2 lat ograniczenia wolności w postaci wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron, przez co uprawomocnił się z dniem 7 lutego 2023 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia Sądu Rejonowego wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść skazanego i zarzucając:

„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec R.B., w dniu 13 stycznia 2023 r., wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1 k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., doprowadziło do skazania R.B. za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k., popełnione w okresie od dnia 31 maja 2017 r. do dnia 10 marca 2022 r., podczas gdy oskarżony został już skazany za występki z art. 209 § 1a k.k., popełnione na szkodę tej samej pokrzywdzonej w okresach: od października 2019 r. do dnia 28 maja 2020 r., wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Grójcu z dnia 8 lipca 2021 r. o sygn. akt II K [...] oraz od dnia 29 maja 2020 r. do dnia 30 marca 2021 r., wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Grójcu z dnia 17 czerwca 2021 r. o sygn. akt II K [...]1”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Piasecznie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Nie można odmówić racji skarżącemu, że w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w Piasecznie dopuścił się rażącej i mającej oczywiście istotny wpływ na treść wyroku obrazy prawa – przepisów art. 500 § 1 i 3 k.p.k. wskazanych w *petitum* kasacji, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi Rejonowemu. Na gruncie niniejszej sprawy brak było bowiem podstaw do wydania wyroku w trybie nakazowym. Zgromadzone dowody nie pozwalały na wysnucie jednoznacznego wniosku o braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia przez R.B. przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. w całym objętym zarzutem okresie.

Tymczasem, jak konsekwentnie podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, postępowanie nakazowe jest szczególną instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy oskarżonego i okoliczności popełnienia przez niego zarzucanego mu czynu. W przeciwnym razie konieczne jest skierowanie i rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej (zob. np. wyroki: z dnia 21 lipca 2011 r., III KK 144/11; z dnia 7 marca 2012 r., II KK 30/12; z dnia 21 stycznia 2016 r., II KK 370/15; z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 66/17, z dnia 27 kwietnia 2021 r., V KK 374/20).

Zgodzić się należy z autorem kasacji, że analiza akt sprawy Sądu Rejonowego w Piasecznie prowadzi do wniosku, że powyższe warunki do procedowania w trybie nakazowym nie zostały spełnione. Istniały bowiem przede wszystkim wątpliwości co do prawidłowości przypisania oskarżonemu całego, przyjętego w akcie oskarżenia, okresu niealimentacji. Sąd I instancji wprawdzie nie sporządził uzasadnienia, jednak z treści samego orzeczenia wynika, że przypisując oskarżonemu popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. w zakresie czasowym tożsamym z tym jaki wskazano w akcie oskarżenia tj. od dnia 31 maja 2017 r. do 10 marca 2022 r., nie dostrzegł, że innymi wyrokami nakazowymi Sąd Rejonowy w Grójcu w dniu 8 lipca 2021 r. w sprawie sygn. akt II K [...] oraz w dniu 17 czerwca

2021 r. w sprawie o sygn. akt II K [...]1, uznał R.B. za winnego popełnienia występku z art. 209 § 1a k.k. na szkodę tej samej pokrzywdzonej w okresach: od października 2019 r. do dnia 28 maja 2020 r. oraz od 29 maja 2020 r. do dnia 30 marca 2021 r. Zaskarżony niniejszą kasacją wyrok nakazowy ustalił więc czas popełnienia przez oskarżonego czynu tak, że w całości pokrywał się on z uprzednimi prawomocnymi skazaniami R.B. za występkę niealimentacji, a nadto wykraczał poza te okresy.

Sąd Rejonowy posiadał wprowadzić dane z Krajowego Rejestru Karnego, a zatem miał wiedzę o powyższych wyrokach skazujących R.B., jednak nie uzyskał ich odpisów, by ustalić ich treść. W efekcie nie ustalił całej faktycznej i prawnej sytuacji skazanego i nieprawidłowo ustalił okres niealimentacji za jaki R.B. mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej w tej sprawie.

W kontekście powyższego uznać należało, że brak było przesłanek do procedowania w trybie nakazowym, albowiem wskazane powyżej okoliczności wymagały należytego wyjaśnienia w toku postępowania zwyczajnego.

Nadmienić także pokrótce należy, że w układzie okoliczności niniejszej sprawy nie doszło do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W przypadku przestępstw niealimentacji, należących do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, LEX nr 2337346; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV KK 149/18, LEX 2498044). W niniejszej sprawie nie zaistniała powaga rzeczy osądzonej, skoro poprzednie skazania R.B. dotyczą fragmentów czynu zarzucanego i przypisanego mu późniejszym wyrokiem Sądu Rejonowego w Piasecznie.

Powyższe uchybienia miały istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu Rejonowego w Piasecznie, a to sprawiło, że niezbędne okazało się jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Rozstrzygając

ponownie sprawę Sąd *meriti* będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych uwag. Do kompetencji tego Sądu należeć będzie również ocena czy pozostały do osądzenia okres stanowi jeden czyn z art. 209 § 1 k.k. czy też dwa odrębne występki. Z tych powodów kierunek uwzględnionej niniejszym wyrokiem w całości kasacji Prokuratora Generalnego został określony na niekorzyść skazanego, mimo iż pozostały do osądzenia czas niealimentacji okazał się znacznie krótszy.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.

(kf)

[ał]